

SİYASİ TARİH

KISA ÖZET

KOLAYAOĞ

1. Ünite— DEVRİMLER ÇAĞI (1789-1848)

FRANSIZ DEVRİMİ'NİN NEDENLERİ VE SONUÇLARI

14 Temmuz 1789'da Paris halkının XVI. Louis yönetimine karşı ayaklanmasıyla başlayan Fransız Devrimi'ni hazırlayan sebepleri XVIII. yüzyılın genelinde aramak gerekir. Bu sebeplerin başında, Fransa'yla İngiltere arasında yaşanan Savaşların Fransız maliyesinde yarattığı çöküntü gelmektedir. Kuzey Amerika'daki İngiliz kolonilerinin Bağımsızlık Savaşı sırasında İngiltere'den intikam almak için Amerikalıları destekleyen Fransa'nın hazinesi boşalmış, Kral çareyi halka yeni vergiler koymakta bulmuş, bu ise büyük bir tepkiye yol açmıştır. Diğer taraftan, Aydınlanma dönemi filozoflarının ortaya attığı özgürlük ve insan haklarıyla ilgili düşünceler de Fransız Devrimi'nin patlak verdiği ortamın hazırlanmasında büyük rol oynamıştır. Devrim'den sonra önce anayasal monarşiye geçilmiş fakat Kral'ın Avrupa'daki diğer hükümdarlarla birlikte hareket ederek Devrim'i ortadan kaldırmaya çalışması üzerine 1792'de cumhuriyet ilan edilmiş, XVI. Louis ise vatana ihanetten suçlu bulunarak idam edilmiştir. Kral'ın varlığından hissedilen tehdit giderilse de bu kez Devrim'i yapanlar arasında görüş ayrılıkları belirmiştir.

1793-1794 yıllarında süren Terör Dönemi'nde binlerce insan Robespierre önderliğindeki sertlik yanlısı Jacobinler tarafından öldürülmüştür. 1795-1799 yıllarında süren Direktuar Yönetimi sırasında ise Fransa'da siyasal çalkantılar sürmüş, Devrim'in yıkıcı etkilerinin kendilerine ulaşmasını istemeyen Avrupa monarşileriyle yaşanmakta olan Savaş derinleşmiştir. Bu Savaşlar sırasında genç General Napoleon Bonaparte'nin yıldızı parlamaya başlamıştır. 1798'de Mısır'a düzenlediği seferden sonra Paris'e dönerek iç siyasetle ilgilenmeye başlayan Napoleon Kasım 1799'da gerçekleştirdiği bir askerî darbeyle Fransa'da yönetimi ele geçirmiştir.

NAPOLEON BONAPARTE'İN İKTİDARA GELİŞİ

Napoleon Bonaparte'in düzenlediği darbeden sonra Fransa'da konsüllük yönetimi kurulmuştu. Napoleon 1800'de düzenlenen halk oylamasında "Birinci Konsül" unvanını alarak yönetim yetkilerini büyük ölçüde kendi elinde topladı. 1802'de İngiltere'yle Amiens Barış'ını yapan Napoleon aynı yıl bir halk oylamasıyla kendisini ömür boyu konsül olarak seçti. Ardından da 1804'te hazırlanan ve yine halk oylamasıyla benimsenen yeni bir anayasa rejimi imparatorluğa dönüştürürken kendisinin de I. Napoleon adıyla "Fransızların imparatoru" ilan edilmesini sağladı. Fransa içinde halkın beğenisini kazanan çeşitli reformlar yapan Napoleon, dış ilişkilerde İngiltere'ye çatışmaktan kaçınmadı. Bir yandan da Rusya, Prusya ve Avusturya'yla Savaştı.

Napoleon'a karşı Avrupa monarşilerinin güç birliği ederek yürüttüğü Savaşlara Koalisyon Savaşları denir. Napoleon Rusya, Prusya ve Avusturya'ya karşı birçok kez zafer kazandıysa da İngiltere'yi yenmeyi ve Britanya adasını istila etmeyi başaramadı. Fransa'nın Rusya'ya 1807'de imzaladığı Tilsit Antlaşması'yla iki ülke arasında barış tesis edilmesine rağmen, ilerleyen yıllarda Napoleon'un İngiltere'ye karşı uyguladığı kıta ablukasına Çar I. Alexander'in katılmakta gönülsüz oluşu iki ülkenin arasını yeniden açtı. Napoleon'un 1812'de Rusya'yı istila etmek için çıktığı Moskova Seferi kendi sonunu da hazırladı. Ardı ardına mağlubiyetler alan Napoleon 1814'te müttefik güçlere teslim olarak Elbe Adası'na sürgüne gönderildi.

XIX. YÜZYILDA AVRUPA UYUMU

Napoleon'un sürgüne gönderilmesinden sonra Viyana'da Eylül 1814'te toplanan kongrede, Napoleon sonrası Avrupa'nın siyasi durumu ele alındı. Avusturya da Metternich ve İngiltere Dışişleri Bakanı Castlereagh'ın öncülüğünde, Fransız işgalinden kurtulan yerlerin sınırları yeniden çizilip, yöneticileri belirlendi. Fransa'da ise Bourbon hanedanının tekrar tahta çıkması sağlandı. Viyana Kongresi devam ederken Elbe Adası'ndan kaçarak büyük bir ordu toplamayı başaran Napoleon Haziran 1815'te yaptığı Waterloo Savaşı'nı kaybedince, ölene kadar kalacağı St. Helene Adası'na gönderildi. Bu arada İngiltere, Rusya, Avusturya ve Prusya arasında "Dörtlü ittifak" olarak adlandırılan bir iş birliği mekanizması kuruldu. Ayrıca, Rusya, Prusya ve Avusturya arasında "Kutsal ittifak" oluşturuldu. Viyana Kongresi, Fransa'yı da yeni düzenlemenin oluşturulmasına kattığı için, onda pek az tepkinin doğmasını sağlamıştır. Fransa'ya karşı takınılan "ağır cezalandırma" yerine "dengeleme" yaklaşımı Viyana Düzenini güçlendiren temel bir etken niteliğindedir.

Öte Viyana'daki sınır değişiklikleri ve yeni oluşturulan devletler birçok yerde ulusların parçalanmasına yol açmaktaydı. Dahası, Fransız Devrimi'yle birlikte gelişen siyasi ve medeni hakların büyük ölçüde sınırlandırıldığı otoriter monarşilerin tesis edilmesi, hak ve özgürlükler mücadelesi yürütenlerde rahatsızlık meydana getirmekteydi. Kendilerine danışılmadan karşı karşıya bırakıldıkları bu oldubittiler, halkta yeni milliyetçi ve liberal tepkiler doğurdu. Avrupa Uyumu çerçevesinde düzenlenen kongrelerde bir araya gelen Avrupa'nın büyük güçleri, söz konusu ayaklanmaları bastırmak için uzun süre ortaklaşa hareket ettiler. İtalya ve İspanya'daki ayaklanmalar Avrupa Uyumu çerçevesinde yapılan kongrelerde alınan önlemlerle bastırıldı. Fakat Avrupa devletleri 1821'de başlayan Yunan ayaklanması na aynı şekilde karşı çıkmadılar.

1830 VE 1848 DEVRİMLERİNİN NEDEN VE SONUÇLARI

Fransız Devrimi, devrim sonrasında yaşanan uzun süreli Savaşlar ve XVIII. yüzyılın son çeyreğinde başlayan Sanayi Devrimi'nin meydana getirdiği siyasal, ekonomik ve sosyal şartlar, Avrupa'da yeni siyasal doktrinlerin ortaya çıkmasına ve taraftar toplamasına yol açtı. Bu görüşlerin Avrupa siyasetinde yükselişe geçmesi, zaman zaman yeni siyasal çalkantıların yaşanmasını da beraberinde getirdi. XIX. yüzyılın ilk yarısında 1830 ve 1848'de çeşitli Avrupa ülkelerinde devrimler yaşandı. Fransa'da monarşinin sona ermesine ve cumhuriyetin tekrar kurulmasına yol açan 1830 Devrimleri, Belçika'nın bağımsızlığını kazanmasını da sağladı. Polonya'daki milliyetçi ayaklanma ise Rusya tarafından kanlı biçimde bastırıldı. İngiltere, halkın beklentilerini zamanında karşılayan reformlar yaparak 1830 Devrimlerinin yıkıcı etkisinden büyük ölçüde kurtuldu. 1830 Devrimleri sırasında Batı Avrupa'da Burjuvazi güç kazandı. Giderek daha büyük sosyal ve ekonomik sıkıntılarla boğuşmaya başlayan dar gelirli kesimler ise tepkilerini 1848'de patlamaya dönüştürdü.

1848 Devrimleri yine ilk olarak Fransa'da başladı. İkinci cumhuriyetin sona ermesine ve Napoleon Bonaparte'ın yeğenin III. Napoleon adıyla kendisini imparator ilan etmesine yol açan gelişmeler, Fransa'da daha özgürlükçü değil, daha otoriter bir yönetimin iş başına gelmesiyle sonuçlandı. Avusturya'da devrimler Metternich'in siyasi sonunu getirdi. Avrupa Uyumu'nun mimarı hem görevini hem de ülkesini terk etmek zorunda kaldı. Macaristan'daki milliyetçi ayaklanma ise Avusturya tarafından bastırıldı. 1848 Devrimleri, milliyetçi yanıyla da Almanya, İtalya ve Macaristan'da başarısızlıkla sonuçlandı. Belçika, Danimarka, Hollanda,

isviçre ve Sardinya’da ise liberal yanının, anayasaları (özgürlükleri) güçlendirdiği görülmektedir. Fakat yine de 1848 Devrimlerinin genellikle başarısızlıkla sonuçlandığını söylemek doğru olacaktır.

ABD’NİN BAĞIMSIZLIĞI

İngiltere’ye karşı bağımsızlık Savaşı vererek Amerika Birleşik Devletleri’ni kuran Kuzey Amerika’daki İngiliz kolonileri, tarih sahnesine çıktıkları andan itibaren çok önemli bazı avantajlara sahip oldular. 2,5 milyon kilometrekarelik bir yüz ölçümüne sahip olan ABD, büyük çoğunluğu İngilizce konuşan 300.000 kişilik türdeş bir nüfusa sahipti. Nüfusunun çok büyük bir bölümünün Protestan oluşu, Avrupa’dakilere benzer dinsel ayrışmaların yaşanmasının önünde bir engeldi. Amerikan yerlilerinin (Kızılderililer) yaşadığı topraklara doğru bir genişleme imkânına sahip olan ABD, özellikle XIX. yüzyılın ortalarından itibaren tüm kıtaya yayılma politikası izledi. ABD, Avrupa güçleri arasında yaşanan çatışmalardan büyük ölçüde yararlandı. Özellikle Napoleon’un İberik Yarımadası’nı işgal etmesi üzerine etkinliği ortadan kalkan İspanya’nın Orta ve Güney Amerika’daki sömürgelerinin bağımsızlık çabalarını destekledi. Böylece kendisine ekonomik ve siyasi bir nüfuz alanı kurmak istiyordu. ABD’nin bu ilk yıllarında, ana hatlarıyla ikinci Dünya Savaşı’na kadar sürecek olan temel bir dış politika ilkesi de ortaya çıktı.

“Yalnızcılık” (izolasyonizm) adı verilen bu ilke iki aşamada olgunlaştı. Birincisi, ilk başkan Washington’un görev süresinin sonunda 1796’da Kongre’de yaptığı “Veda Konuşması”dır. Washington, ABD’nin “Avrupa ile mümkün olduğunca az siyasi ilişki kurulmasını” ve “yabancı ülkelerle sürekli ittifaklara girmekten kaçınılmasını” tavsiye etmiştir. Yalnızcılık politikasının ikinci aşaması ise 1823’te Başkan James Monroe tarafından ilan edilen “Monroe Doktrini”dir. Buna göre ABD, Amerikan kıtalarında Avrupa ülkelerinin yeni sömürgeler elde etmesine izin vermeyecekti. Avrupa ülkelerindeki “despotik” rejimlerin “Batı Yarıküresinde” yayılması hoş karşılanamazdı. Bu yönde atılacak her adım ABD’nin güvenliğine ve barışına karşı atılmış tehlikeli bir hamle olarak değerlendirilecekti. Bu doktrine dayanarak ABD Güney Amerika’yı adeta “arka bahçesi”ne dönüştürecek, adını “sömürge” koymadan, bu kıtadaki ülkelerin ekonomik kaynaklarından sonuna kadar yararlanma yoluna gidecekti.

Bu Özeti tamamlamayı, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/siyasi-tarih-ady212u?search=tar118u>